

CODUL DEONTOLOGIC AL BIBLIOTECARULUI

I. Dispoziții generale

1. Codul deontologic al bibliotecarului (în continuare - Cod) determină rolul bibliotecarului în societatea informației și a cunoașterii, stabilește misiunea și funcțiile bibliotecarului și definește principiile de activitate ale acestuia.

2. Codul se adresează tuturor bibliotecarilor, indiferent de funcția deținută și calificările lor profesionale, precum și de tipul bibliotecii în care activează – publică sau privată, deschisă pentru public.

3. Prezentul cod are ca scop creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, să instituie standarde unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitatea lor.

4. Principalele funcții ale prezentului cod sunt:

1) să încurajeze bibliotecarii să reflecteze asupra atribuțiilor pe care le au și a modului de realizare a acestora;

2) să accentueze importanța valorilor promovate de bibliotecari;

3) să stimuleze respectarea și implementarea principiilor de activitate a bibliotecarilor, pentru a consolida rolul profesional al acestora, a contribui la soluționarea problemelor ce apar în activitatea lor și pentru a le ajuta să-și apere poziția în diverse situații;

4) să asigure transparența în activitatea bibliotecarilor, în vederea informării utilizatorilor și a societății în general cu privire la aceasta.

5. Deontologia bibliotecarului se fundamentează pe următoarele deziderate:

1) schimbul de idei și informații este fundamental într-o societate democratică;

2) bibliotecarii și serviciile de bibliotecă au rolul principal de a facilita accesul la informație și de a o disemina către utilizatori;

3) diseminarea cunoștințelor și a informației constituie unul din pilonii cei mai importanți de dezvoltare socială, culturală, economică și de modernizare a societății;

4) furnizarea de servicii de bibliotecă în interesul bunăstării sociale, dezvoltării culturale și economice este în centrul preocupărilor bibliotecarului și determină responsabilitatea socială a acestuia;

5) resursele informaționale ale bibliotecii servesc ca bază pentru păstrarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural, a tradițiilor spirituale și a diversității culturale.

II. Misiunea și principiile de activitate ale bibliotecarului

6. Misiunea bibliotecarului este de a fi în serviciul utilizatorilor săi și a răspunde necesităților acestora de lectură, studiu, informare și documentare, cât și de a promova activ integrarea bibliotecii în viața comunității pe care o deservește.

În vederea realizării misiunii sale, bibliotecarul folosește competențele profesionale pe care le deține și toate mijloacele și instrumentele pe care le are la dispoziție, pentru a oferi, în timp util, local și la distanță, servicii la cele mai înalte standarde.

7. Bibliotecarul își îndeplinește atribuțiile în condiții de deplină autonomie profesională și în contextul respectării principiilor libertății de exprimare, liberului acces la informație și circulației libere a ideilor și informațiilor.

Autonomia profesională presupune libertatea de acțiune și de opinie a bibliotecarului, care este limitată doar prin dispoziții legale sau regulamentare, aplicabile profesiei sale.

8. Bibliotecarul poartă responsabilitate socială pentru activitatea pe care o practică.

9. Bibliotecarul apără și promovează principiul libertății intelectuale, veghează la respectarea accesului la informație în cadrul activității bibliotecii.

10. Bibliotecarul activează în cooperare cu toți colegii și instituțiile sau persoanele, care ar putea să completeze beneficiile oferite de acesta.

III. Accesul la informație

11. Sarcina fundamentală a bibliotecarului este de a asigura accesul tuturor la informație pentru a favoriza dezvoltarea personală, formarea profesională, îmbogățirea culturală, petrecerea timpului liber, activități economice, activități de cercetare științifică, cât și participarea conștientă și informată la democrație și la progresul acesteia.

12. Bibliotecarul asigură oferirea accesului cât mai larg la informații și idei, independent de suportul și forma pe care acestea se conțin.

13. Bibliotecarul asigură accesul la informație și la serviciile oferite de bibliotecă în mod echitabil, rapid, economic și eficient, fără a admite vreo formă de discriminare pe criteriu de vârstă, rasă, sex, etnie, religie, apartenență politică, statut social, pe criteriu de dezabilitate sau pe oricare alt criteriu discriminator.

Bibliotecarul respectă dreptul minorităților lingvistice de a avea acces la informație în limba lor maternă.

14. Bibliotecarul are următoarele obligații, care asigură accesul la informație al utilizatorilor:

1) să respingă orice interdicție sau restricționare a accesului la informație și idei, dispuse, în special, prin intermediul cenzurii. El selectează, colectează, prelucrează și diseminează informația în afara oricărei presiuni externe;

2) să depună toate eforturile necesare pentru a oferi acces liber la colecțiile și serviciile pe care le pune la dispoziție biblioteca;

3) să promoveze colecțiile și serviciile bibliotecii către public, pentru a informa utilizatorii actuali și potențiali despre existența și disponibilitatea acestora;

4) să sprijine transparența informațiilor privind activitatea și serviciile bibliotecii.

15. Bibliotecarul organizează accesul la resursele informaționale pentru a le pune la dispoziție utilizatorilor, inclusiv la distanță, în conformitate cu standardele profesionale în vigoare.

16. Bibliotecarul promovează și consolidează colecții, resurse și servicii ale bibliotecii în baza principiului neutralității și facilitează fluxul liber de informații.

17. Bibliotecarul, în exercitarea atribuțiilor sale, este angajat în sporirea durabilității serviciilor de bibliotecă.

În interesul tuturor categoriilor de utilizatori, bibliotecarul respectă și garantează principiul accesului liber la documentele, informațiile și serviciile bibliotecii.

IV. Accesul deschis și proprietatea intelectuală

18. Bibliotecarul este partener al autorilor, editorilor și al tuturor autorilor de opere protejate. Bibliotecarul recunoaște dreptul acestora la proprietate intelectuală și asigură respectarea lui, concomitent cu respectarea excepțiilor și limitărilor acestui drept în raport cu serviciile acordate de bibliotecă.

19. Bibliotecarul negociază, în numele utilizatorilor săi, cele mai favorabile condiții pentru accesarea operelor. Bibliotecarul se asigură că acest acces nu este refuzat sau împiedicat de sistemele de gestionare a drepturilor de autor ca urmare a aplicării necorespunzătoare a legislației privind proprietatea intelectuală sau din cauza mijloacelor tehnice obligatorii.

Bibliotecarul asigură ca, condițiile din cadrul licențelor pentru resursele electronice să nu ignore excepțiile acordate serviciilor de bibliotecă, ca parte a legislației naționale. Bibliotecarul promovează introducerea în legislația privind drepturile de autor și proprietatea intelectuală a prevederilor care să asigure echilibrul între interesele deținătorilor de drepturi de proprietate intelectuală și cele ale utilizatorilor serviciilor de bibliotecă.

20. În conformitate cu sarcinile specifice ale bibliotecii, bibliotecarul urmărește dobândirea, pentru bibliotecă, a documentelor valoroase pentru producția editorială contemporană și memoria umanității, în afara oricăror prejudecăți ideologice, politice, religioase sau de altă natură și fără nici o presiune.

V. Relațiile bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea

21. Bibliotecarul participă la definirea și implementarea politicilor comunitare în domeniul cultural, educațional, social și economic.

22. Bibliotecarul promovează conformarea bibliotecii la cerințele sociale, reflectate în sistemul de valori și în acte legislative, asigură respectarea în bibliotecă a drepturilor cetățenilor la informație și de copyright (dreptul de autor).

23. Bibliotecarul promovează rolul bibliotecarului și al bibliotecii în dezvoltarea comunităților, implicarea bibliotecarului și bibliotecii în viața socială a comunității, contribuie la sensibilizarea comunității față de activitatea bibliotecii, dezvoltarea de parteneriate sociale.

24. Bibliotecarul nu trebuie să admită influență și presiune în activitatea sa din partea grupurilor politice, religioase, ideologice, sociale, profesionale.

25. Bibliotecarul este responsabil personal față de utilizatorii pe care îi deservește, manifestând eficiență, disponibilitate și diligență.

26. Pentru a promova integrarea și a combate excluziunea, bibliotecarul asigură furnizarea de servicii echitabile, fără nici o discriminare, astfel încât orice utilizator să beneficieze de dreptul de acces la informație.

27. În raport cu utilizatorii, bibliotecarul:

1) oferă servicii care să sporească abilitățile informaționale ale utilizatorilor săi, inclusiv capacitatea acestora de a identifica, localiza, evalua, organiza, crea, utiliza și transmite informații, contribuind esențial la lupta împotriva analfabetismului și la învățarea pe tot parcursul vieții;

2) asistă și sprijină utilizatorii în căutarea și accesarea de informație;

- 3) promovează utilizarea etică a informațiilor de către utilizatorii săi și comunitate;
- 4) manifestă respect, toleranță și tratament egal față de toți utilizatorii bibliotecii, asigurând abordarea individuală a fiecăruia dintre ei și neadmițând discriminarea pe criteriu de vârstă, sex, rasă, etnie, religie, statut social, apartenență politică sau vreun alt criteriu;
- 5) manifestă sensibilitate și empatie față de anumite grupuri de utilizatori, care au nevoie de o protecție specială;
- 6) contribuie la educarea spiritului civic activ și a sentimentului de apartenență comunitară, și promovează cultura comunicării și cultura informației;
- 7) oferă independență utilizatorului la accesarea resurselor informaționale ale bibliotecii, cu somarea acestuia la respectarea și asigurarea integrității lor;
- 8) promovează și sprijină învățarea pe tot parcursul vieții, bazată pe cunoștințe și abilități de gestionare a informației, tehnici și tehnologii informațional-comunicaționale.

28. Se interzice deformarea informației furnizate conform preferințelor sau prejudecăților bibliotecarului.

29. În activitatea sa, bibliotecarul garantează și asigură confidențialitatea datelor referitoare la utilizatorii bibliotecii, sursele info-documentare consultate de ei, respectând dreptul acestora la intimitate.

Bibliotecarul respectă viața privată, garantează protecția datelor cu caracter personal și ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că datele referitoare la utilizatori și serviciile accesate de ei să nu fie utilizate în alte scopuri, decât cele în temeiul cărora au fost colectate.

30. Acordarea serviciilor de bibliotecă și comunicarea cu utilizatorii se bazează pe cultura parteneriatului între bibliotecar și utilizator.

31. În raporturile sale cu utilizatorii, bibliotecarul asigură oferirea unui răspuns la fiecare cerere a utilizatorilor. În cazul în care abilitățile sau resursele pe care le are la dispoziție nu răspund în mod eficient cererii recepționate, bibliotecarul direcționează utilizatorii către alți specialiști sau instituții, după competență.

VI. Competențe profesionale

32. Bibliotecarul are obligația de a respecta în mod strict neutralitatea și imparțialitatea în privința formării colecțiilor, serviciilor bibliotecii și acordării accesului la serviciile și colecțiile bibliotecii.

33. Bibliotecarul trebuie să definească și să implementeze, în limita atribuțiilor funcționale, în afara oricărei presiuni sau influențe externe, politica bibliotecii privind achizițiile, organizarea activității, conservarea și difuzarea informațiilor și serviciilor.

34. Bibliotecarul, în executarea atribuțiilor sale funcționale, trebuie să distingă între convingerile personale și obligațiile profesionale.

Bibliotecarul nu trebuie să admită ca interesele sale private sau convingerile sale personale să aibă întâietate asupra principiului neutralității la acordarea serviciilor bibliotecii.

Bibliotecarului i se interzice să admită obținerea de profituri personale din contul bibliotecii sau a utilizatorilor acesteia.

35. Bibliotecarul are dreptul la libera exprimare la locul său de muncă și în realizarea atribuțiilor sale, în măsura în care acesta nu afectează principiul neutralității în raport cu utilizatorii.

36. Activitatea bibliotecarului nu trebuie să contravină prevederilor legislației în vigoare.

37. Bibliotecarul acumulează, menține, actualizează și aprofundează permanent cunoștințele și abilitățile sale de specialitate, necesare exercitării atribuțiilor funcționale pe care le are.

38. Bibliotecarul implementează și asigură respectarea principiului dezvoltării profesionale continue, participând la programe de formare și perfecționare, la reuniuni profesionale, activități științifice și culturale de profil, organizate de biblioteci sau alte instituții.

39. Bibliotecarul se angajează la obținerea unui statut profesional recunoscut și, în limitele competenței, promovează angajarea de personal calificat în biblioteci.

40. Prin activitatea sa profesională, bibliotecarul contribuie la promovarea imaginii pozitive, prestigiului și intereselor legale, la creșterea vizibilității publice și a rolului social și științific ale bibliotecii și profesiei de bibliotecar.

Bibliotecarul are obligația să se abțină de la orice act sau faptă care poate prejudicia imaginii, prestigiului și intereselor legale ale bibliotecii și profesiei de bibliotecar.

41. Bibliotecarul este obligat să se opună tuturor formelor de corupție orientate către practicile și activitățile lor profesionale.

42. Bibliotecarul manifestă solidaritate profesională, consiliind biblioteci și bibliotecari, în funcție de nevoile lor.

Bibliotecarul împărtășește și transmite cunoștințele sale prin participare la viața asociațiilor profesionale, pe care le promovează, realizare de publicații cu subiecte profesionale în revistele de profil, participare la activități de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării.

43. Bibliotecarul este obligat să asigure protecția proprietății bibliotecii și să evite orice prejudiciere a acesteia.

Bibliotecarul este obligat să folosească timpul de lucru, precum și bunurile care aparțin bibliotecii, numai în scopul desfășurării activităților aferente funcției deținute.

Bibliotecarul trebuie să asigure, conform atribuțiilor sale, folosirea eficientă și conform destinației a resurselor materiale, financiare, de mediu și a oricăror altor resurse publice, pe care le are în folosință sau gestiune.

VII. Relațiile bibliotecarului cu colegii de profesie și cu alți angajați ai bibliotecii

44. Bibliotecarul încurajează consultarea colegilor săi și, în comunicarea cu ei, promovează dialogul constructiv și cadrul participativ, solidaritatea și coeziunea profesională.

Bibliotecarul împărtășește experiențele sale profesionale cu colegii de profesie, transmite cunoștințele sale noilor colegi de bibliotecă sau de profesie și îi ajută să se integreze în comunitatea profesională și să își dezvolte abilitățile profesionale.

45. Bibliotecarii tratează cu onestitate, corectitudine și respect colegii lor de profesie și de bibliotecă.

Bibliotecarul manifestă toleranță față de opiniile colegilor săi de profesie, cât și ale colegilor de bibliotecă, nu exprimă critici nefondate, nu denigrează, nu discreditează și nu etichetează activitatea lor profesională.

46. Bibliotecarul nu concurează cu colegii săi prin utilizarea unor metode incorecte.

47. Bibliotecarul trebuie să se opună oricărei forme de discriminare la angajare și, pentru asigurarea unei munci egale, cer tratament egal între femei și bărbați.

48. Bibliotecarul își desfășoară activitatea în cooperare cu colegii, instituțiile sau persoanele capabile să completeze prestația sa.

În cadrul comunității bibliotecarilor din Republica Moldova pot fi create parteneriate, consorții sau alte rețele de cooperare, inclusiv specializate. Bibliotecarul este încurajat să facă parte din rețelele de cooperare din interese personale sau profesionale.

49. În toate cazurile bibliotecarul trebuie să acționeze cu discernământ.

50. Încălcarea prevederilor prezentului cod constituie abatere disciplinară, care atrage răspunderea disciplinară.